

Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien näkemys EU:n alue- ja rakennepolitiikan 2021-2027 kansalliseen varojen jakoon

Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnat kiittävät Suomen hallitusohjelman EU:n alue- ja rakennepolitiikan linjauksia. Eurooppa-politiikassa linjataan: ”Aluekehitysrahoituksen taso ja harvaan asutun Itä- ja Pohjois-Suomen erityisasema turvataan.” Elinvoimapolitiikassa linjataan sama asia hieman toisin sanoin: ”EU:n koheesio- ja rakennepolitiikassa pyritään turvaamaan aluekehitysrahoituksen taso sekä harvaan asutun Itä- ja Pohjois-Suomen erityisasema ja tukien pysyvyys.”

Nämä linjaukset lunastetaan kohdistamalla Itä- ja Pohjois-Suomeen valtioneuvoston päätöksellä EU:n - rahoituskriteereihin perustuva, ansainnan mukainen rahoitus. Tämä varmistaa Itä- ja Pohjois-Suomen elinvoiman ja kilpailukykyyn kestävästi kehittämisen yritys- ja innovaatiotoimintaa, työllisyyttä ja osaamista kehittämällä, huomioiden myös syrjäytymisen ehkäisy. Nämä toimet edistävät osaltaan hallitusohjelman toteutumista ja työllisyysasteen nostamista hallitusohjelmassa asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

EU-komission esitys Suomen koheesio- ja rakennepolitiikan rahoituskehikseksi on 1,6 mrd. €, ml. EAY. Suomen saanto olisi kasvamassa nykykauteen verrattuna n. 100 milj. €. **Itä- ja Pohjois-Suomen ansainta komission laskentakriteereiden perusteella koko Suomen potista on arvon mukaan n. 900,3 milj. € eli 61,5 %.** Laskennan virhemarginaali on 100 milj. € johtuen siitä, etteivät komissio ja TEM ole julkistaneet tarkkoja laskentamenetelmiä. **Komission laskentakriteereillä laskettuna Itä- ja Pohjois-Suomen ansainta koko Suomen potista on reilusti yli puolet.** Alueen suhteellinen saanto olisi komission esityksen mukaan kuitenkin heikkenemässä verrattuna kuluvaan rahoituskauteen, vastaavasti saanto paranisi Etelä- ja Länsi-Suomessa, erityisesti Helsinki-Uusimaan alueella.

EU-komission rahoitusesityksessä **merkittävin rahoitusosuus koko Suomelle on Itä- ja Pohjois-Suomen harvaan asutukseen perustuva rahoitus,** joka kerryttää 47,1 % koko Suomen potista (691 milj. €, lähde: TEM). Harvan asutuksen rahoitus koostuu NSPA-erityisrahoituksesta sekä kehittyneiden alueiden harvan asutuksen kriteeristä. Itä- ja Pohjois-Suomella on muusta Suomesta poikkeava Suomen EU-liittymissopimuksen (artikla 174, protokolla 6) mukainen pohjoisen harvaan asutun alueen erityisasema.

EU-tasolla rahoituksen kohdentamisessa noudatetaan ns. turvaverkkoratkaisua¹, jolla pyritään varmistamaan se, ettei Itä- ja Pohjois-Suomen rahoitusasema heikkene laskentamekanismin muutosten takia. **Tätä periaatetta tulee noudattaa myös kansallisessa päätöksessä ja kohdentaa Itä- ja Pohjois-Suomeen ansaintaan pohjautuva rahoitus.** Tilanteessa, jossa Suomen rahoituspotti kasvaa, Itä- ja Pohjois-Suomen

¹ Turvaverkkoratkaisu: Yleisasetuksen liite XXII, artikla 9, kohta 15. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2018:375:FIN>. ”Siirtymäalue ei saa vähempää kuin mitä se olisi saanut, jos se olisi ollut kehittyneempi alue.”

ansaintaan perustuvaa rahoitusta ei ole perusteltua siirtää Etelä- ja Länsi-Suomeen tai valtakunnallisiin toimiin.

Itä- ja Pohjois-Suomen ansainnan mukainen rahoituskehys on Itä- ja Pohjois-Suomen ensisijainen tavoite.

Ohjelmasisältöjen osalta valmistelu on etenemässä oikeaan suuntaan, lukuun ottamatta pk-yritysten toimintaympäristön kehittämiseen liittyviä pienimuotoisia liikenneinfrastruktuureja ja laajakaistainvestointeja, joihin EU-komissio suhtautuu kielteisesti. Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnat toivovat, että valtioneuvosto neuvottelee nämä ohjelmasisällöt komission kanssa.

EU:n alue- ja rakennepolitiikan keskeinen tavoite on kaventaa alueellisia kehittyneisyyseroja EU:ssa ja jäsenmaiden sisällä. EU-komissio toteaa Suomen v. 2019 maaraportissa, että **alueellisia eroja ei ole Suomessa saatu poistettua, ne ovat edelleen suuria etenkin Itä- ja Pohjois-Suomessa.**² Rakennerahastoilla voidaan merkittävästi kompensoida harvan asutuksen ja pitkien etäisyyksien aiheuttamaa pysyvää kilpailukykyhaittaa ja näin kaventaa alueiden välisiä kehittyneisyyseroja. Koheesiorahoituksen suhteellinen merkitys on Itä- ja Pohjois-Suomessa huomattavasti suurempi kuin Etelä- ja Länsi-Suomessa aluetalouksien koosta johtuen. Samalla on huomioitava, että Suomen kansallinen kehittämisrahoitus on painottunut vahvasti etelän ja lännen suuriin keskuksiin, mikä lisää rakennerahastovarojen merkitystä Itä- ja Pohjois-Suomessa.

Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntajohtajat

Pentti Malinen
Kainuun liitto

Jyrki Kaiponen
Keski-Pohjanmaan liitto

Mika Riipi
Lapin liitto

Pauli Harju
Pohjois-Pohjanmaan liitto

Pentti Mäkinen
Etelä-Savon maakuntaliitto

Marko Korhonen
Pohjois-Savon liitto

Risto Poutiainen
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

² https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-finland_fi.pdf, s. 49.